

Trūcīgu jauniešu lokālā identitāte un emigrācijas plāni

Ieva Kārklīņa, Aleksandrs Aleksandrovš

Latvijas Universitāte, aģentūra "LU Filozofijas un socioloģijas institūts"

Ievads. Starptautiski salīdzinošo izglītības pētījumu rezultāti (piemēram, IEA TIMSS, OECD PISA) pierāda, ka starp ģimenes sociālekonomisko situāciju un bērnu izglītības sasniegumiem ir tieša sakarība – jaunieši no trūcīgām ģimenēm ievērojami biežāk ir akadēmiski neveiksmīgi nekā viņu labāk materiāli nodrošinātie vienaudži. Ņemot vērā izteiktos ekonomiskās nevienlīdzības un visai augstos bērnu nabadzības rādītājus Latvijā, jāapzinās, ka ir nozīmīgs to skolēnu īpatsvars, kuriem provizoriski ir augsts risks "izkrist" no izglītības sistēmas, kas savukārt visbiežāk saistīts ar atstumtību no nacionālā darba tirgus. Ierobežotas iespējas mazina piederības apziņu dzīvesvietai un aktualizē jautājumu par trūcīgu jauniešu piederības apziņu savai valstij, kas savukārt saistīts ar palielinātu emigrācijas iespējamību.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis ir izpētīt ģimenes ekonomiskā stāvokļa ietekmi uz Latvijas jauniešu reģionālās identitātes apziņu kā individuālā sociālā kapitāla aspektu un tā saistību ar emigrācijas plāniem tuvākā un tālākā nākotnē.

Pētījumā izmantotie dati – longitudināla pētījuma 1. posma aptauja "Jauniešu profesijas izvēle un sociālo identitāšu veidošanās", kas īstenota Valsts pētījumu programmas "Nacionālā identitāte" ietvaros 2011. gadā. Pētījumu realizēja LU Filozofijas un socioloģijas institūta pētnieku grupa, ar vairākpakāpju stratificēto klasteru izlasi veicot vidusskolu absolventu – jauniešu, kuri 2010./2011. mācību gadā ieguva izglītību 12. klasē vispārējās vidējās izglītības iestādēs Latvijā (n = 1730), aptauju.

Metodoloģija piederības pie grupas "trūcīgie jaunieši" noteikšanai. Izveidots relatīvs, dihotoms mērījums (ir / nav trūcīgs), izmantojot subjektīvos vērtējumus par ģimenes iespējām iegādāties pārtiku, lai varētu normāli paēst, un apģērbu.

Rezultāti. Saskaņā ar pētījuma rezultātiem, jauniešu vidū kopumā ievērojami izteiktāka ir piederības apziņa savai dzīvesvietai nekā Latvijai kopumā vai Eiropai.

Vienlaikus vērojamas statistiski nozīmīgas atšķirības starp trūcīgu un materiāli nodrošināto jauniešu piederības apziņu savai dzīvesvietai – lai arī lielākā daļa trūcīgo jauniešu jūtas piederīgi savai dzīvesvietai, tomēr šajā grupā ir salīdzinoši lielāks neitrāli noskaņoto īpatsvars (atbilde "ne piederīgs, ne nepiederīgs"). Novērtējot piederības apziņu Latvijai kopumā, piederīgo proporcija ir vienāda gan trūcīgo, gan pārējo jauniešu vidū (~ 60%), tomēr trūcīgo jauniešu vidū gandrīz par 10% vairāk ir to, kuri nejūtas piederīgi.

Analizējot pētījuma rezultātus par jauniešu mobilitātes un emigrācijas plāniem, secināts, ka trūcīgie jaunieši šādu iespēju pieļauj daudz biežāk gan attiecībā par mācībām / studijām ārzemēs, gan attiecībā uz vispārīgiem nodarbinātības plāniem.

Secinājumi. Pētījumu rezultāti apliecina, ka liela daļa trūcīgo vecāku ne tikai finansiāli sniedz vien ierobežotu atbalstu, bet vienlaikus arī pasīvi iesaistās neformālās izglītības pieejamības nodrošināšanā un kultūras kapitāla veidošanā. Daudzām no šīm ģimenēm ir ierobežotāks sociālais kapitāls, vecāki ir izteikti pesimistiski noskaņoti, atturīgi plāno nākotni un mazāk iesaistās bērnu tālākizglītības plānošanā. Savukārt piederības izjūta un jauniešu identitāte ir viens no statistiski nozīmīgiem faktoriem, kas veicina vai kavē lēmumu pieņemšanu par labu izbraukšanai no valsts.